

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน กรณีศึกษา สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งที่จะศึกษาถึงทักษะของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงระยะเวลาเดือนมกราคม พ.ศ 2547 – เดือนเมษายน พ.ศ 2548 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทักษะต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในลักษณะดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ยังมุ่งศึกษาประเด็นข่าวสารที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ในทักษะของชาวมุสลิม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 เครื่องมือวิจัยภาคสนาม

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เลือกการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants/In – depth Interview) ซึ่งหมายถึงการสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวบุคคลที่เป็นผู้ตอบเพียงบางคนแบบเป็นการเฉพาะเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างนั้นจะต้องเป็นผู้ที่เปิดรับสื่อและมีข้อมูลลึกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวินิจฉัย สำหรับงานวิจัยครั้งนี้กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสำคัญคือคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือที่เรียกว่า ชาวไทยมุสลิม ที่มีถิ่นฐานอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์การก่อความไม่สงบ ได้แก่ จ. ยะลา จ. ปัตตานี และ จ. นราธิวาส

3.2 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กแบบเฉพาะเจาะจงขึ้นมาเป็นตัวแทนของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จ. ยะลา จ. ปัตตานี และ จ. นราธิวาส เนื่องจากผู้วิจัยมีเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงระยะสั้น จึงจำเป็นต้องให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรไทยมุสลิมทั้งหมดในพื้นที่ ได้ทำการ

แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะผลกระทบที่ได้รับจากสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. ชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางตรง หมายถึง ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สินจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน ได้แก่

จังหวัดปัตตานี ได้แก่

จำนวน 1 คน

1. จ.ส.ต.สรยุทธ ปากา (จำแอ) อาชีพรับราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่ลาน จ. ปัตตานี (สวนผลไม้ถูกฟันทิ้งและเผาทำลาย และสูญเสียเพื่อนตำรวจในเหตุการณ์ชายฉกรรจ์นับ 10 คน บุกยี่ดี สภอ.แม่ลาน จ. ปัตตานี)

จังหวัดปัตตานี

ได้แก่

จำนวน 2 คน

1. นายอุสมาน เจะแเว อาชีพค้าขาย (สูญเสียน้องชายซึ่งเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา จ. ยะลา) จากการสร้างสถานการณ์ฆ่ารายวัน
2. นางฮาดีบี๊ะ คาคร์ อาชีพรับราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้เทศบาลต. บางปู อ. ยะหริ่ง จ. ปัตตานี (สูญเสียสามีซึ่งเป็นทหารหน่วยข่าวกรอง สปก.ทบ.)

2. ชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม หมายถึง ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ได้สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สิน แต่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน เป็นต้น จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 18 คน ได้แก่

จังหวัดยะลา

ได้แก่

จำนวน 14 คน

1. นายวิทยา นิยมเดชา อาจารย์สอนวิทยาลัยเทคนิคยะลา อ. เมือง จ. ยะลา
2. ค.ต ชัยยุทธ นาราพงษ์เกษม สถานีตำรวจภูธรเทศบาลเมืองยะลา จ. ยะลา

3. ศ.ต.ท. อาหะมะ แซ่มะแซ สถานีตำรวจภูธรเทศบาลเมืองยะลา จ. ยะลา
4. นายสัมพันธ์ มุชอดี หัวหน้า สทท. 11 ส่วนแยกยะลา
5. นางยามีละ การ์ดอง ผู้ประกาศข่าวและพิธีกรภาคภาษามลายูท้องถิ่น สทท. 11 แยกส่วนยะลา
6. นายเปาซี จารู อาจารย์สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนพัฒนาวิทยา (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม) อ. เมือง จ. ยะลา
7. นางลักขณา จันทรสุภาพ เจ้าของธุรกิจร้านอาหารมุสลิมบ้านครัว (ย่านตลาดเก่า ชุมชนมุสลิม) จ. ยะลา
8. นางสาวมารียะ หะยีอาซา อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ วิทยาลัยอาชีวศึกษา จ. ยะลา
9. นายชวนะ ชุมนุมพันธ์ นายสถานีรถไฟยะลา
10. นางรอฮีมะห์ มะหะแซ ข้าราชการครู โรงเรียนบ้านกงปีนัง อ. กงปีนัง จ. ยะลา
11. อาแบเลาะห์ ผู้ใหญ่บ้านและโต๊ะอิหม่าม บ้านตือเบาะ อ. สะเตงนอก จ. ยะลา
12. อาแบแอ , อาแบปาน และอาแบมิง โต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิด บ้านตือเบาะ จ. ยะลา

จังหวัดปัตตานี

จำนวน 2 คน

ได้แก่

1. นายศุภนัย พวงมณี นายอำเภอยะหริ่ง จ. ปัตตานี
2. นายสุรศักดิ์ เบญจวรรณ นักพัฒนาชุมชนเทศบาล ต. บางปู อ. ยะหริ่ง จ. ปัตตานี

จังหวัดนราธิวาส

จำนวน 2 คน

ได้แก่

1. อาจารย์ยูโซ๊ะ หะยีอาซา อาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์ วิทยาลัยเกษตรนราธิวาส (เกษตรป่าไผ่)
2. นายพิตสุตดีน มุหะมะ อุตตะสอนศาสนาโรงเรียนดาดีกา โรงเรียนปอเนาะและมัสยิดต่างๆ ใน จ. นราธิวาส

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในเหตุการณ์ความสงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงทัศนคติที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียงเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทต่างๆ โดยลงรหัสประเภทข้อมูลตามประเด็นหัวข้อที่กำหนดไว้ในปัญหามานำวิจัย การลงรหัสทำโดยใส่ชื่อประเภทที่จำแนกไว้ในสมุดบันทึกสนาม จากนั้นจึงบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเภทที่กำหนด ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่
 - ทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอในสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ทัศนคติเกี่ยวกับภาพข่าวที่นำเสนอในสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในลักษณะดังกล่าว
3. ประเด็นข่าวสารใดเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอในทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประวัติของผู้วิจัย

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้วิจัยครั้งนี้อาจจะได้เปรียบกว่าผู้วิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นชาวไทยมุสลิมที่เกิดและเติบโตในพื้นที่ อ.สุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส มีชายแดนติดต่อกับเพื่อนบ้านอย่างรัฐรันตุปายัง ของประเทศมาเลเซีย ทำให้มีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกับศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยมาจากครอบครัวที่ทั้งพ่อและแม่เป็นชาวไทยมุสลิมเคร่งครัดในหลักของศาสนา แม้ว่าทั้งสองท่านจะแยกทางกันด้วยเหตุผลบางประการตั้งแต่ผู้วิจัยยังเล็ก แต่แม่ก็ให้ความอบอุ่น และเลี้ยงดูลูกจนเติบโตใหญ่ ซึ่งลูกทั้ง 5 คนก็ไม่ทำให้แม่ผิดหวัง ทุกคนตั้งใจเรียนและจบการศึกษา มีงานการที่มั่นคงสร้างความภาคภูมิใจให้กับแม่เป็นอย่างมาก

จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดและมีความสะเทือนใจทุกครั้งที่ได้ดูข่าวทางทีวี ฟังวิทยุ หรืออ่านหนังสือพิมพ์ ที่มีหัวข้อข่าวและเนื้อหาข่าวบรรยายว่า มุสลิมก่อการร้าย มุสลิมหัวขบด มุสลิมหัวรุนแรง เป็นต้น ทั้งๆ ที่ผู้วิจัยเองเป็นมุสลิมผู้หนึ่งที่ไม่เคยคิดก่อการร้าย ไม่เคยทำการขบด และไม่มีความคิดหรืออุดมการณ์ที่จะต้องใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจหนักกับเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด แต่ก็ไม่มีโอกาสแก้ไขหรือชี้แจงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องได้ แม้ว่าผู้วิจัยจะทำงานอยู่ในวงการสื่อสารมวลชน (ผู้กำกับเวทีฝ่ายผลิตรายการ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี) ก็ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ นอกจากการพูดคุยและอธิบายในสิ่งที่เพื่อนนักข่าว โปรดิวเซอร์ หรือ ทีมงานส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานข่าว มีข้อสงสัย เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่บางอย่างแตกต่างจากชาวไทยมุสลิมในภาคอื่นๆ ซึ่งก็สามารถช่วยสร้างความเข้าใจในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้วิจัยมีเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างจำกัด และเหตุการณ์ความไม่สงบในช่วงเวลาดังกล่าวค่อนข้างตึงเครียดมีการลอบวางระเบิด การฆ่ารายวัน การเผาโรงเรียนและสถานที่ราชการต่างๆ แทบทุกวัน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องระแวงระวังอันตรายต่างๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับคนแปลกหน้า แม้ว่าเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาจะไม่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหรือกระทบกลุ่มอิทธิพลใดก็ตาม แต่ก็ยังสร้างความหวาดกลัวที่จะเปิดเผยเรื่องที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ผู้วิจัยลงพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างวันที่ 8 - 18 เมษายน พ.ศ. 2548 เริ่มต้นที่จังหวัดยะลา เป็นที่แรก โดยได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์วิทยาลัยเทคนิคยะลาและวิทยาลัยอาชีวะจังหวัดยะลาในการติดต่อและนัดกลุ่มตัวอย่างก่อนลงพื้นที่สัมภาษณ์ ทำให้ง่ายต่อการทำงาน ที่จังหวัดยะลาผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยมุสลิม จำนวน 16 คน ได้แก่ นายอุสมาน เจะแวง อาชีพค้าขาย นายวิทยา นิยมเดชา อาจารย์สอนวิทยาลัยเทคนิคยะลา ค.ต ชัยยุทธ นาราพงษ์เกษม และ ส.ต.ท. อาหะมะ แซ่มะแซ สถานีตำรวจภูธรเทศบาลเมืองยะลา 4 นายสัมพันธ์ มุขอดี หัวหน้า สทท. 11 ส่วนแยกยะลา นางยามิละ การ์ดอง ผู้ประกาศข่าวและพิธีกรภาคภาษามลายูท้องถิ่น สทท. 11 แยกส่วนยะลา นายเป่าชี จารู อาจารย์สอนวิชาภาษาไทย โรงเรียนพัฒนาวิทยา นางลักขณา จันทรสุภาพ เจ้าของธุรกิจร้านอาหารมุสลิมบ้านครัว นางสาวมารียะ หะยีอาซา อาจารย์วิทยาลัยอาชีวะศึกษา นายชวนะ ชุมนุญพันธ์ นายสถานีรถไฟยะลา นางรอฮีมะห์ มะหะแซ ครูโรงเรียนบ้านกงปีนัง อาแบเลาะห์ ผู้ใหญ่บ้านและโต๊ะอิหม่าม และ อาแบแอ อาแบปาน และอาแบมิง โต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิดบ้านดีอเบาะ จ. ยะลา

และจังหวัดปัตตานีเป็นแห่งที่ 2 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ จ.ส.ต.สรยุทธ ปากา (จำแอ) ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่ นายศุภนัย พวงมณี นายอำเภอยะหริ่ง และ นายสุรศักดิ์ เบญจวรรณ นักพัฒนาชุมชนเทศบาล นางฮาดี๊ะ คาเดร์ อาชีพรับราชการ และจังหวัดนราธิวาสเป็นที่สุดท้ายผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ อาจารย์ยูโซ๊ะ หะยีอาซา อาจารย์วิทยาลัยเกษตรนราธิวาส และ นายพิศสุดดิน มุหะมะ อุตตะสอนศาสนาโรงเรียนตาดีกา โรงเรียนปอเนาะและมัสยิดต่างๆ ใน จ. นราธิวาส